

УУЛ УУРХАЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ АРИЛЖААНЫ ТОЙМ

2023 онд МХБ-ээр арилжигдсан уул уурхайн бүтээгдэхүүний

арилжааны тойм

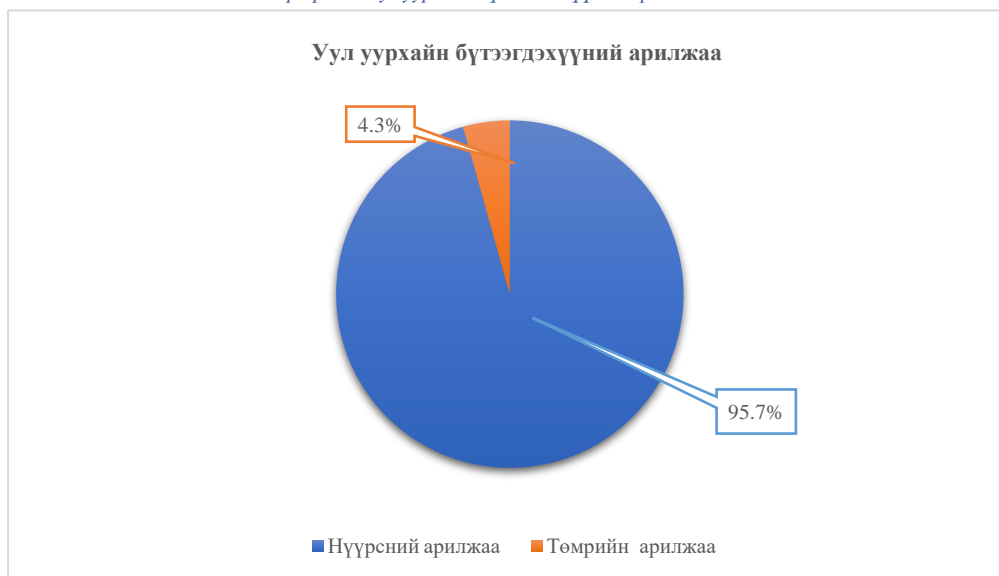
“Монголын хөрөнгийн бирж” ХК нь Монгол Улсын Засгийн газрын 2022 оны 12 дугаар сарын 14-ний өдрийн 466 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Экспортод гаргах нүүрсний нээлттэй цахим арилжааны журам”-ын хүрээнд нүүрсний арилжаанд оролцогч талууд болох нүүрс худалдах болон худалдан авах сонирхол бүхий этгээдүүдийг оролцуулсан туршилтын цахим дуудлага арилжааг 2023 оны 1 дүгээр сарын 12-ны өдөр зохион байгуулсан.

Уул уурхайн бүтээгдэхүүний цахим дуудлага арилжааг нээлттэй, ил тод, шударга зохион байгуулж, зах зээлийн бодит үнэ тогтох боломжийг бүрдүүлсэнээр өнгөрсөн 1 жилийн хугацаанд худалдагч компаниуд болох “Эрдэнэс таван толгой” ХК, “Энержи ресурс” ХХК, “Хангад эксплорэйшн” ХХК, “Таван толгой” ХК, “Андын илч” ХХК, “Монголросцветмет” ТӨҮГ, “Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэр” ХХК нь “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-аар дамжуулан нийт 15.6 сая тонн нүүрс, төмрийн хүдэр болон баяжмалыг 7.5 их наяд төгрөгөөр буюу 2.2 тэрбум ам.доллараар арилжаалсан байна. 2023 онд нийт 344 удаагийн УУБ-ийн цахим дуудлага арилжаа зохион байгуулагдсан байна.

Уул уурхайн бүтээгдэхүүний арилжаа

2023 онд нийт 299 удаагийн арилжаа амжилттай явагдаж 15,615,050 тонн уул уурхайн бүтээгдэхүүн арилжигдсан бөгөөд нүүрсний арилжаагаар 14,937,600 тонн нүүрс, төмрийн арилжаагаар 677,450 тонн төмрийн хүдэр болон баяжмал тус тус арилжигдсан байна. Нийт арилжааны 95.7 хувийг нүүрсний арилжаа, 4.3 хувийг төмрийн баяжмалын арилжаа тус тус эзэлж байна.

График1. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний арилжаа 2023 он.

1. Нүүрсний арилжаа

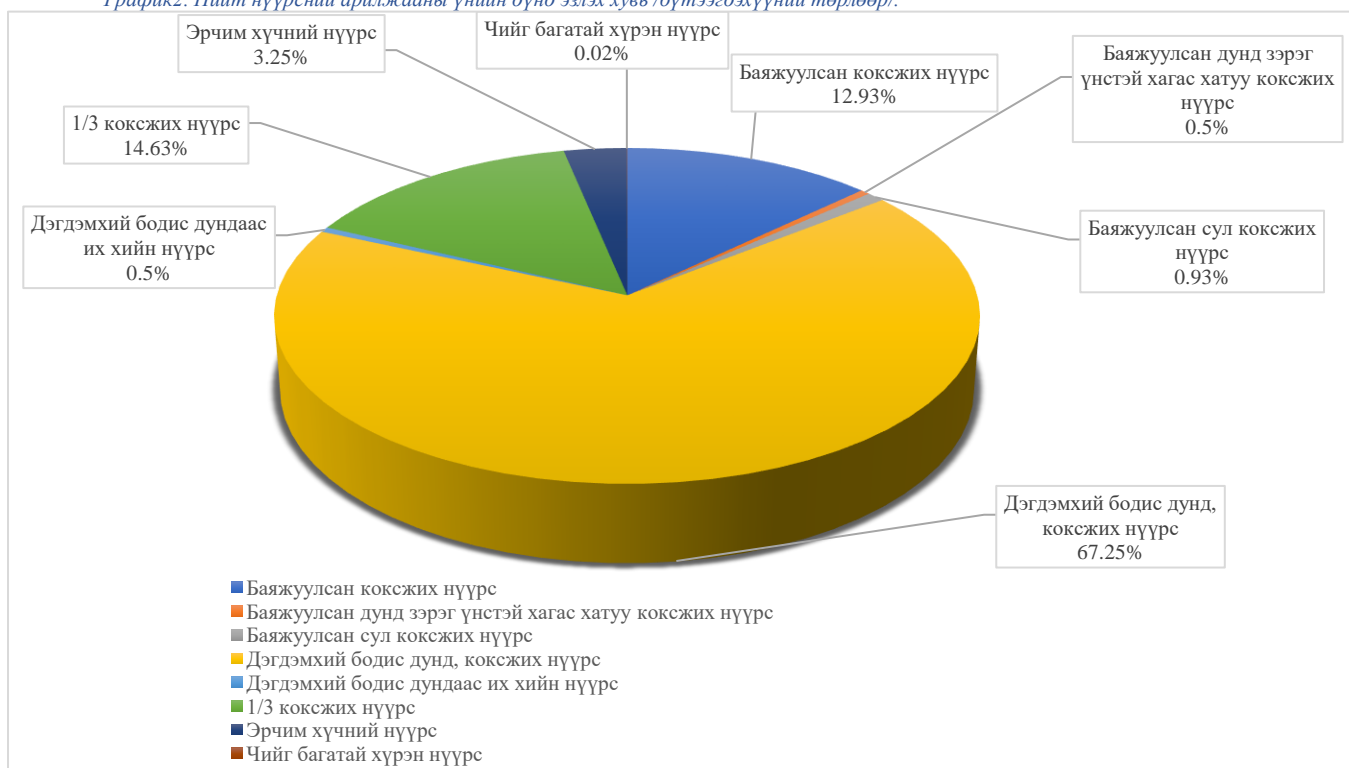
2023 онд нийт 204 удаагийн нүүрсний дуудлага арилжаа явагдаж 14.9 сая тонн нүүрсийг 7 их наяд 345.2 тэрбум төгрөгөөр буюу 2.15 тэрбум ам.доллараар арилжсан байна. Дуудлага худалдаагаар арилжсан нүүрсний үнийн өсөлтийн дундаж 8.5 хувь байна. 2023 онд худалдагч компаниуд дуудлага арилжаагаар арилжигдсан нүүрсний үнийн өсөлтөөс нийт 523.66 тэрбум төгрөгийн нэмэлт орлого олсон байна. Тайлант хугацаанд 1 удаагийн нүүрсний арилжаагаар дунджаар 73.2 мянган тонн нүүрсийг 36.0 тэрбум төгрөгөөр арилжсан байна.

Хүснэгт 1. 2023 онд арилжигдсан нүүрсний хэмжээ.

№	Бүтээгдэхүүний төрөл	Хэмжээ /тонн/	Үнийн дүн /төгрөг/
1	Баяжуулсан коксжих нүүрс	1,472,000	949,969,925,760
2	Дэгдэмхий бодис дунд, коксжих нүүрс	9,036,800	4,939,918,375,770
3	Баяжуулсан сул коксжих нүүрс	140,800	68,146,995,200
4	1/3 коксжих нүүрс	2,937,600	1,074,880,606,950
5	Баяжуулсан дунд зэрэг үнстэй хагас хатуу коксжих нүүрс	153,600	36,572,042,240
6	Эрчим хүчний нүүрс	1,075,200	238,561,609,338
7	Дэгдэмхий бодис дундаас их хийн нүүрс	108,800	35,793,374,771
8	Чийг багатай хүрэн нүүрс	12,800	1,350,018,560
Нийт		14,937,600	7,345,192,948,589

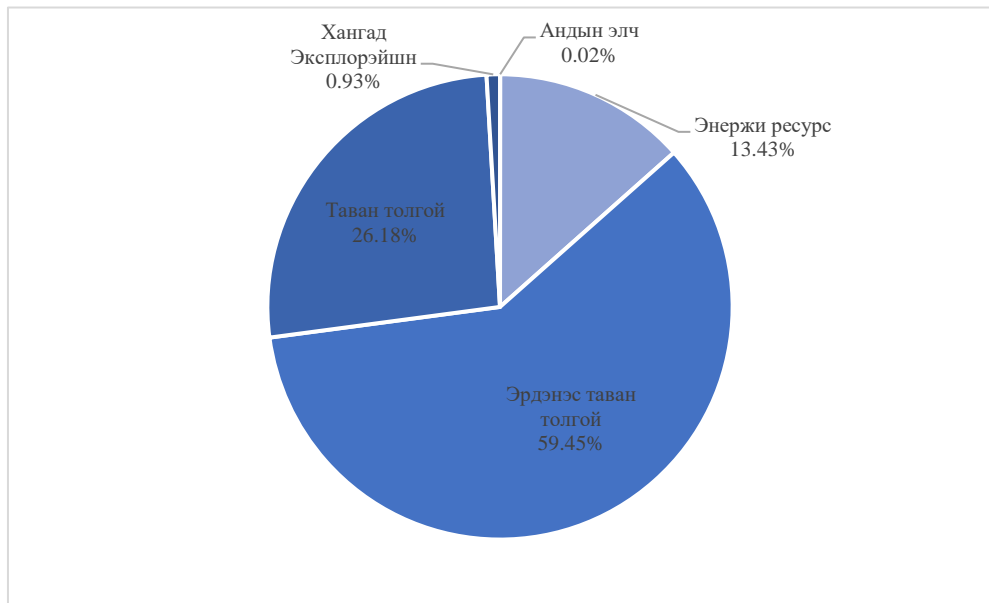
Нийт нүүрсний арилжааны үнийн дүнгийн 67.25 хувь буюу 4 их наяд 939.92 тэрбум төгрөгийг Дэгдэмхий бодис дунд коксжих нүүрсний арилжаа, 14.63 хувь буюу 1 их наяд 74.88 тэрбум төгрөгийг 1/3 коксжих нүүрсний арилжаа, 12.93 хувь буюу 949.97 тэрбум төгрөгийг Баяжуулсан коксжих нүүрсний арилжаа, 3.25 хувь буюу 238.56 тэрбум төгрөгийг Эрчим хүчний нүүрсний арилжаа, 0.93 хувь буюу 68.15 тэрбум төгрөгийг Баяжуулсан сул коксжих нүүрсний арилжаа, 0.5 хувь буюу 36.57 тэрбум төгрөгийг Баяжуулсан дунд зэрэг үнстэй хагас хатуу коксжих нүүрсний арилжаа, 0.5 хувь буюу 35.79 тэрбум төгрөгийг Дэгдэмхий бодис дундаас их хийн нүүрсний арилжаа, 0.02 хувь буюу 1.35 тэрбум төгрөгийн Чийг багатай хүрэн нүүрсний арилжаа тус тус эзэлж байна.

График 2. Нийт нүүрсний арилжааны үнийн дүнд эзлэх хувь /бүтээгдэхүүний төрлөөр/.

Нүүрсний арилжааны нийт үнийн дүнгийн 59.45 хувь буюу 4 их наяд 366.36 тэрбум төгрөгийн арилжааг “Эрдэнэс таван толгой” ХК, 26.18 хувь буюу 1 их наяд 923.8 тэрбум төгрөгийн арилжааг “Таван толгой” ХК, 13.43 хувь буюу 986.54 тэрбум төгрөгийн арилжааг “Энержи ресурс” ХХК, 0.93 хувь буюу 68.15 тэрбум төгрөгийн арилжааг “Хангад Эксплорэйшн” ХХК, 0.02 хувь буюу 1.35 тэрбум төгрөгийн арилжааг “Андын элч” ХХК тус тус арилжаалсан байна.

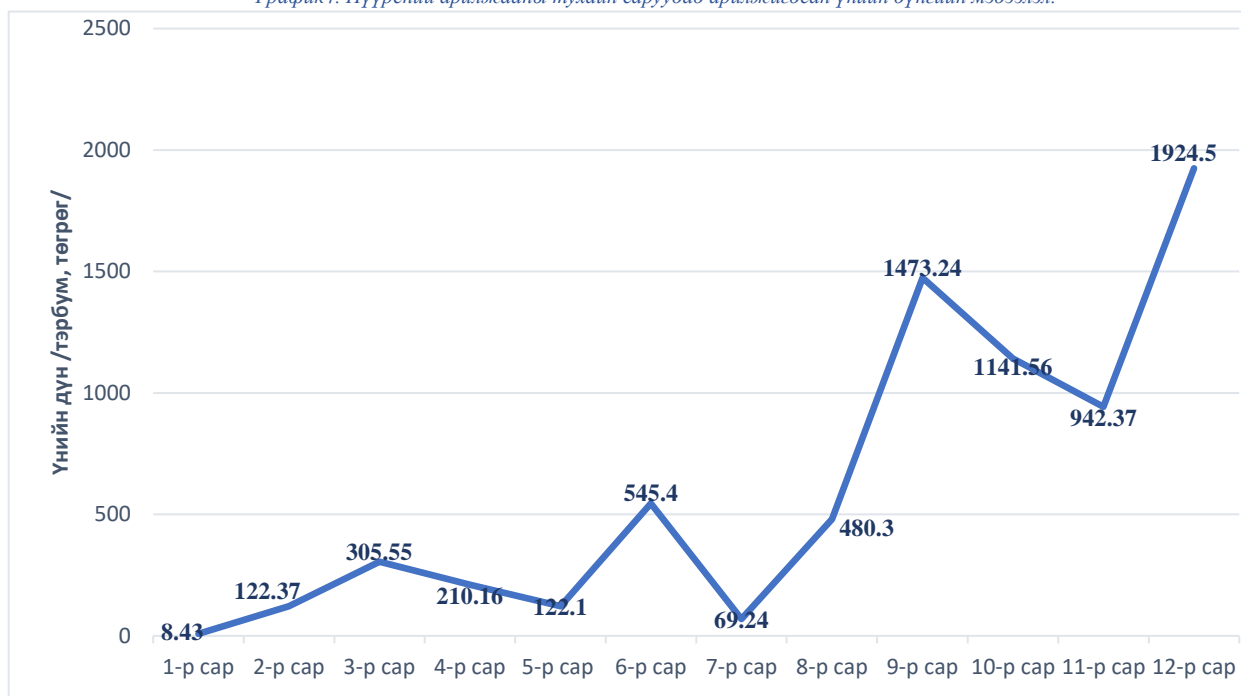
График3. Нийт нүүрсний арилжааны үнийн дүнд эзлэх хувь /худалдагч компаниуд/.

2023 онд нийт 204 нүүрсний арилжаа амжилттай явагдсан бөгөөд 12 дугаар сард хамгийн их буюу 33 удаагийн нүүрсний арилжаа хийгдсэн байна. Үүнд:

- 1 дүгээр сард нийт 1 удаагийн нүүрсний арилжаа явагдаж 12,800 тонн буюу 8.43 тэрбум төгрөгийн арилжаа,
- 2 дугаар сард нийт 4 удаагийн нүүрсний арилжаа явагдаж 19,200 тонн буюу 122.37 тэрбум төгрөгийн арилжаа,
- 3 дугаар сард нийт 11 удаагийн нүүрсний арилжаа явагдаж 588,800 тонн буюу 305.55 тэрбум төгрөгийн арилжаа,
- 4 дүгээр сард нийт 10 удаагийн нүүрсний арилжаа явагдаж 390,400 тонн буюу 210.16 тэрбум төгрөгийн арилжаа,
- 5 дугаар сард нийт 9 удаагийн нүүрсний арилжаа явагдаж 358,400 тонн буюу 122.1 тэрбум төгрөгийн арилжаа,
- 6 дугаар сард нийт 19 удаагийн нүүрсний арилжаа явагдаж 1,568,000 тонн буюу 545.4 тэрбум төгрөгийн арилжаа,
- 7 дугаар сард нийт 5 удаагийн нүүрсний арилжаа явагдаж 153,600 тонн буюу 69.24 тэрбум төгрөгийн арилжаа,
- 8 дугаар сард нийт 22 удаагийн нүүрсний арилжаа явагдаж 1,049,600 тонн буюу 480.3 тэрбум төгрөгийн арилжаа,
- 9 дүгээр сард нийт 27 удаагийн нүүрсний арилжаа явагдаж 3,155,200 тонн буюу 1 их наяд 473.24 тэрбум төгрөгийн арилжаа,
- 10 дугаар сард нийт 32 удаагийн нүүрсний арилжаа явагдаж 2,387,200 тонн буюу 1 их наяд 141.56 тэрбум төгрөгийн арилжаа,
- 11 дүгээр сард нийт 31 удаагийн нүүрсний арилжаа явагдаж 1,651,200 тонн буюу 942.37 тэрбум төгрөгийн арилжаа,
- 12 дугаар сард нийт 33 удаагийн нүүрсний арилжаа явагдаж 3,430,400 тонн буюу 1 их наяд 924.5 тэрбум төгрөгийн арилжаа тус тус явагдсан.

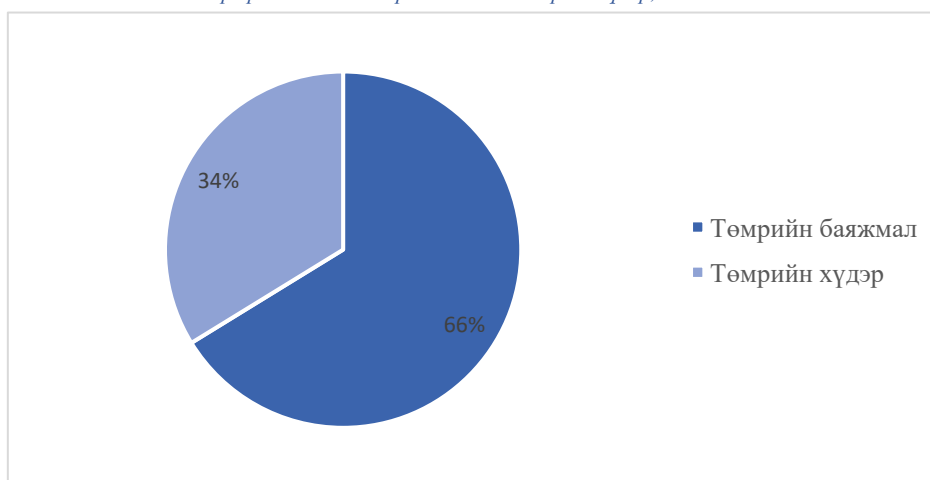
График4. Нүүрсний арилжааны тухайн саруудад арилжигдсан үнийн дүнгийн мэдээлэл.

2. Төмрийн хүдэр, баяжмалын арилжаа

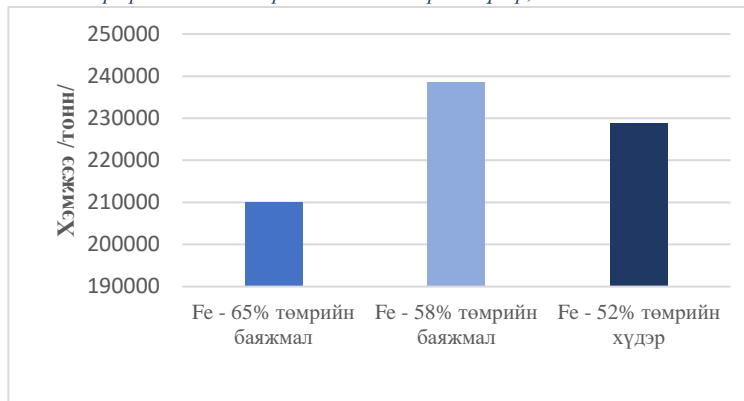
Улсын Их Хурлаас Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хууль баталж 2023 оны 6 дугаар сарын 30 – ны өдрөөс хүчин төгөлдөр мөрдөж эхэлсэн. “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК – ийн ТУЗ – ийн 2023 оны 9 дүгээр сарын 4-ний өдрийн 31 дүгээр тогтоолоор “Төмрийн хүдэр, баяжмалын арилжааны гэрээний стандартыг тогтоох, мөрдүүлэх журам”-ыг баталсан бөгөөд “Монголросцветмет” ТӨҮГ, “Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэр” ХХК худалдагчаар бүртгүүлж, гэрээ байгуулсанаар тус компаниудын захиалгыг хүлээн авч, 2023 оны 9 дүгээр сарын 15-ны өдөр анхны төмрийн хүдэр, баяжмалын арилжааг амжилттай зохион байгуулсан.

График5. 2023 онд арилжигдсан төмрийн хүдэр, баяжмал.

2023 онд нийт 95 удаагийн арилжаагаар 677.4 мянган тонн төмрийн хүдэр, баяжмалыг 196.2 тэрбум төгрөгөөр буюу 57.5 сая ам.доллараар арилжсан. Үүнд: 448,700 тонн буюу 134.72 тэрбум төгрөгийн төмрийн баяжмал, 228,750 тонн буюу 61.48 тэрбум төгрөгийн төмрийн хүдэр тус тус арилжигдсан байна. Тодруулбал: Fe – 65%-ийн төмрийн баяжмал 210,000 тонн буюу 71.32 тэрбум төгрөгийн, Fe – 58%-ийн төмрийн баяжмал 238,700 тонн буюу 63.4 тэрбум төгрөгийн, Fe-52%-ийн төмрийн хүдэр 228,750 тонн буюу 61.48 тэрбум төгрөгийн арилжаа тус тус хийсэн байна. Үүнд:

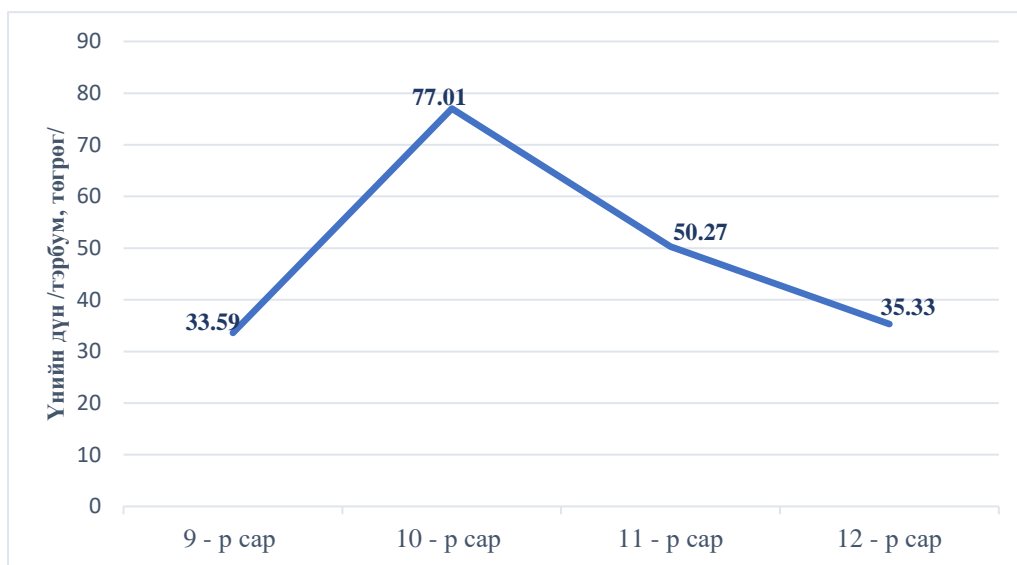
График6. 2023онд арилжигдсан төмрийн хүдэр, баяжмал

- 9 дүгээр сард 9 удаагийн төмрийн хүдэр, баяжмалын арилжаа явагдаж 100,600 тонн буюу 33.59 тэрбум төгрөгийн арилжаа,
- 10 дугаар сард 32 удаагийн төмрийн хүдэр, баяжмалын арилжаа явагдаж 266,800 тонн буюу 77.01 тэрбум төгрөгийн арилжаа,
- 11 дүгээр сард 31 удаагийн төмрийн хүдэр, баяжмалын арилжаа явагдаж 184,650 тонн буюу 50.27 тэрбум төгрөгийн арилжаа,
- 12 дугаар сард 23 удаагийн төмрийн хүдэр, баяжмалын арилжаа явагдаж 125,400 тонн буюу 35.33 тэрбум төгрөгийн арилжаа тус тус хийсэн.

2023 онд худалдагч компаниуд дуудлага арилжаагаар арилжигдсан төмрийн баяжмал, хүдрийн үнийн өсөлтөөс нийт 11.91 тэрбум төгрөгийн нэмэлт орлого олсон байна.

График7. 2023 он төмрийн хүдэр, баяжмалын арилжааны үнийн дүн.

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
АРИЛЖААНЫ АЛБА